Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאַג, מיטטוואָך אונד פרייטאג
אונד קאָסטעט
פיר עסטררייך-אונגארן
גאַנציעהריג 10 גולד.— קר. צ. וו.
האלביעהריג 5 גולד. קר. צ. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד.50 קר. צ. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר. צ. וו.
האלביעהריג 5 גולד.50 קר. צ. וו.
פיערטעליעהרי 2 גולד.75 קר. צ. וו.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז
בעגיננט מיט דעם טאָגע דעס
ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיצנער בולוואר נומ' 29,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 101, פיערצעהנטער יאהרגאנג | פעסט מאָנטאג ו אלול ה.תרמ"ב. | Pest, den 21. August 1882.

דער קריעג אין עגיפטען.

עס איזט ריכטיג, דאס פאָם איגענטליכען קריעגס-שויאפלאטצע אין עגיפטען פארלייפיג ניכטס נייעס צו מעלדען איזט. דיא וואפפען רוהען, אבער ניכט אין פאָלגע פאָן פריעדענס-אונטערהאנדלונגען, וויא דיעס צו געשעהען פפלעגט. זאנדערן וויל זיך דיא בידען געגנער, נעמליך דיא ענגלישע ארמעע אונד דיא רעוואָלוציאָנערע עגיפטישע ארמעע אונטער אראבי פאשא, עבען צו איינעם ענטשיידענדען שלאַגע זיך פאָרבערייטען.

איבעריגעס מראט איינע פערצאָגערונג אין דער קריעגערישען מהעטיגקייט ענגלאנדס דורך דיא אונטערהאנדלונגען מיט דעם סולטאן איין, דיא נאָך אימטער ניכט צו ענדע געפיהרט ווערדען קאָננען. ענגלאנד האט זיינע זאכע וואהרליך שלעכט געמאכט. עס וויל איינמאל דיא אָבערהערשאַפט דעס סולטאנס אין עגיפטען אים יעדען פרייז פערניכטען. עס שטעללטע דאהער אן דען סולטאן זאָלכע פאָדערונגען, דיא איהן אין יעדעם פאַללע אום זיינע אָבערהערשאַפט איבער עגיפטען ברינגען מיססטען. ענגלאנד דענקט זיך נעמליך וויא פאָלגט: „ווייזט דער סולטאן דיא איהם געשטעללטען פאָדערונגען אלס אונערפיללבאר צוריק, זאָ האבע איך איינע אויסרעדע, דיא מיטווירקונג דער טירקישען סאָלדאטען אין עגיפטען געוואלטזאם צו פערהינדערן. איך האַבע זאָמיט אין עגיפטען פרייע האנד, אונד קאנן זאָגאר דיא אָבערהערשאַפט דעס סולטאנס אין עגיפטען אָהנע ווייטערעס פיר אללע צייטען פערניכטען. — דאס איזט דער איינע פאַלל. לאָסט זיך יעדאָך דער סולטאן הערביי, דיא איהם געשטעללטען פאָדערונגען אנצונעהמען, ערקלערט ער נעמליך דען אראבי פאשא אלס „רעבעללען", אונד אונטערשטעללט ער דיא טירקישע ארמעע וואָהרליך דעם ענגלישען קאָממאנדאָ — זאָ ווערדען יא ניכט בלאָס דיא עגיפטער, זאָנדערן זעממטליכע מאָהאממעדאנער דיא אָבערהערשאַפט דעס סולטאנס אבשיטטעלן, וויל ער זיך עבען מיט ענגלאנד פעראייניגט האט צור בעקעמפפונג דער עגיפטישען מאָהאממעדאנער, אונד וויל ער פערנער זעלבסט דיא טירקישע ארמעע דעם ענגלישען קאָממאנדאָ אונטערארדנעט האט! אין יעדעם פאַללע אלזאָ ערשיינט דיא אָבערהערשאַפט דעס סולטאנס איבער עגיפטען אלס אונרעטטבאר פערלאָרען!"

זאָ שפעקולירט ענגלאנד. דער קאָררעספאָנדענט דער „נייען פרייען פרעססע", דער איבער דיעזע שלויע פאָליטיק ענגלאנדס אויס קאָנסטאנטינאָפעל בעריכטעט, שרייבט היעריבער אונטער אנדערם: „דיעזע פאָליטיק איזט איינע „צוויק-מיהלע"; דער סולטאן געראָטה דא צווישען צוויא מיהלשטיינע, פאָן דענען ער צערמאלמעט ווערדען מוס, ווענן קיינע הילפע פאָן אויסען קאָממט. דאס איזט אויך דער גרונד, וועסהאלב דער שיך-איל-איזלאם דיעזער טאגע דעם סולטאן דען ראטה ערטהיילט האט, דיא ענגלישען פאָדערונגען צוריקצוּוויזען, אינדעם ער איהם זאגטע: „מאיעסטעט! נעהמען זיא דיא פאָדערונגען ענגלאנד'ס נ י כ ט אן, זאָ ווירד ענגלאנד וואָהל אין עגיפטען פרייע האנד האבען אונד איהרע אָבערהערשאַפט פערניכטען. אבער דיא מאָהאממעדאנער ווערדען זיא ווענינגסטענס איפריכטיג פערעהרען, דא זיא יא טראָטץ דיעזער געפאָהר דער ענגלישען פאָליטיק ווידערשטאנד געלייסטעט האבען! נעהמען זיא יעדאָך דיא ענגלישען פאָדערונגען י א אן, ערקלערען זיא דען אראבי פאשא אלס „רעבעללען" אונד אונטער-

שטעללען זיא דיא טירקישע ארמעע דעם ענגלישען קאָממאנדאָ — דא ווערדען יא דיא מאָהאממעדאנער זעלבסט זיא אלס „פערראַטהער" בעטראַכטען אונד פאָן איהרער אָבערהערשאַפט זיך לאָז-זאגען! ווענן איהרע אָבערהערשאַפט איבער עגיפטען איינמאל ניכט מעהר צו רעטטען, זאָ איזט עס דאָך בעססער, דאס דיא מאָהאממעדאנער זיא אלס „עהרליכען מאָנארכען" פערעהרען אונד ניכט אלס „פערראַטהער" בעטראכטען!" — עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס דיעזע איינזאגערזעצונג דעם קליגען שיך-איל-איזלאם אויף דען סולטאן איינע זאָלכע טיעפע ווירקונג מאכטע, דאס ער זיך אין לעטצטער שטונדע צור פערווערפונג דער ענגלישען פאָדערונגען ענטשלאָס. — אינדעס איזט עס נאָך אימטער פראַגליך, אָב דיא אייראָפּעאישען גראָסמעכטע דיעזען פיינדליכען פלאן ענגלאנדס געגען דען סולטאן שטיללשוויינגענד צור אויספיהרונג געלאנגען ווערדען לאססען. ענגלאנד האט איינמאל ערקלערט, דיא פערהעלטניססע אין עגיפטען נור „אים פעראיינע מיט דען איבריגען אייראָפּעאישען גראָסמעכטען" רעגעלן צו וואָללען. נון גוט! דיא אייראָפּעאישען גראָסמעכטע ווינשען אבער ניכט דיא שוועכונג דער טירקייא אונד ווערדען עס דעמנאָך אויך ניכט דולדען, דאס ענגלאנד דיא אָבערהערשאַפט דעס סולטאנס איבער עגיפטען אָהנע ווייטערעס פערניכטע." — זאָ ווייט דער קאָררעספאָנדענט דער „נייען פרייען פרעססע".

איינע קאָנסטאנטינאָפּעלער דעפעשע פאָם 18. דיעזעס מעלדעט: דער ענגלישע געזאנדטע זעטצטע דיא פערטרעטער זעממטליכער גראָסמעכטע אויף דער קאָנפערענץ אין קענטניס, דאס ענגלאנד נונמעהר אן דען סולטאן איין „אולטימאטום" (לעטצטע ערקלערונג) ריכטען ווערדע, וואָרין עס היסען זאָלל: „פאללס דער סולטאן בינגען דער בעשטיממטען צייט דיא פאָדערונגען ענגלאנדס ניכט אננימטט, דיא ענגלישע רעגירונג זיך בערעכטיגט פיהלען ווירד, אָהנע יעדע מיטווירקונג דער טירקייא, אויף איינענע פיסט אונד נאָך פרייעם ווילען, אין עגיפטען פאָרצוגעהען!" — אין פאָלגע דיעזעס „אולטימאטום" וואורדע דער טראנספּאָרט טירקישער סאָלדאטען נאָך עגיפטען איינגעשטעללט. דער סולטאן בערייטעט איינען „פראָטעסט" אן דיא אייראָפּעאישען גראָסמעכטע פאָר געגען דאס איינגעמעכטיגע פאָרגעהען ענגלאנדס!"

זאָ ווייט זינד פארלייפיג דיא אונטערהאנדלונגען צווישען ענגלאנד אונד דער טירקייא געדיעהען, דאס זייטענס ענגלאנדס איין „אולטימאטום", זייטענס דעס סולטאנס דאגעגען איין „פראָטעסט" ערפאָלגטע. אללע וועלט ווייס אבער, דאס איין „אולטימאטום" אים גרונדע גענאָממען ניכטס אנדערעס איזט, אלס דער פארלייפער איינער קריעגס-ערקלערונג, דא נון דער סולטאן אויף דיעזעס „אולטימאטום" ניכט מיט איינער נאַכגיעביגקייט, זאָנדערן אים געגענטהייל מיט איינעם „פראָטעסטע" געאנטוואָרטעט, זאָ מיססטען וויר אויף איינע קריעגס-ערקלערונג צווישען ענגלאנד אונד דער טירקייא איטמעדיאַן געפאסט זיין. — דאס אין דיעזעם פאַללע דיא אייראָפּעאישען גראָסמעכטע, וועלכע אן דעם פאָרטבעשטאנדע דער טירקייא איין לעבהאפטעם אינטערעססע האבען, ניכט אונטהעטיג בלייבען ווערדען, דאס לייגט וואָהל אויף דער האנד. — מאָגליך, דאס וויר שאָן צום שלוססע דעם בלאטטעס אויך פאָן איינעם צוזאממענשטאָסע אויף דעם קריעגס-שויאפלאטצע בעריכטען ווערדען קאָננען!

דיא קלאגען דער פערהאפטעטען יודען.

אין דעם היער ערשיינענדען „נייען פאָליטישען פאָלקסבלאטטע" פאָם 12-טען דיעזעס מאָנאטס בעפאנד זיך איין לענגערער בעריכט אויס טיסא-עסלאר, אין וועלכעם פאָלגענדע קלאגען געגען דאס פאָרגעהען דער אונטערזוכונגס-ריכטער, דער פאנדורען אונד דער טיסא-עסלארער ניכט-יידישען בעפאָלקערונג ענטהאלטען וואָרען:

ערסטענס: דער טיסא-עסלארער יידישע איינוואָהנער מארטין גראָס וואורדע אם 20-טען יולי אין טיסא-לאַק אין דער היהנער-שטייגע דעם שטוהלריכטערס 24 שטונדען הינדורך איינגעשפערט געהאלטען; דאנן וואורדע ער ווידער אין טיסא-עסלאר אין איינעם קעללער איינגעשפערט, וואָ ער קוים לופט צום אטהמען האטטע.

צווייטענס: וואר דיא אונטערזוכונג אין יענער געגענד מיט גראָססעם אויפזעהען פערבונדען, דיא פאנדורען וואָרען אין לערמענדער אונד דראָהענדער וויזע פאָרגעגאנגען אונד האבען דיא פערהאפטעטען דעם בעגאפפען אונד דעם שפאָטטע דער בעפאָלקערונג אויסצוזעטצען געזוכט, אום דאדורך דיא אָהנעהין בעדייטענדע יודענהעטצע נאָך צו פערגרעסערן. —

דריטטענס: וואורדען איינינע דער פערהאפטעטען וועהרענד דער פאָר-אונטערזוכונג געפאָלטערט אונד געמארטערט, נאמענטליך וואורדע דער פערהאפטעטע אנשיל פאָגעל דעראַרט געפאָלטערט, דאס ער קוים געהען קאנן.

פיערטענס: וואורדען דיא פערשידענען, אַבער דיעזע טיסא-עסלארער אנגעלעגענהייט אייגענפערטיגטען אקטען אונד פראָטאָקאָללע אין איינער פריוואט-וואָהנונג אויפבעוואַהרט אונד צוואר אונטער דער איסרעדע, דאס מאן דיעזע אקטען-שטיקע פאָם קאָמיטאטס-הויזע שטעהלען וואָללטע. נון בעפינדען זיך אין דיעזען אקטען-שטיקען פיעלע שריפטען, וועלכע צו גונסטען דער פערהאפטעטען יודען זינד. אונד דא דיעזע שריפטען אין איינער פריוואט-וואָהנונג זיך בעפינדען, זאָ איזט יעטצט צו בעפירכטען, דאס יודענפיינדע עבען דיעזע צו גונסטען דער יודען שפרעכענדען שריפטען ענטווענדען ווערדען!

פינפטענס: וואורדען דיא הייזער דער טיסא-עסלארער פערהאפטעטען יודען ניעדערגעריססען, אויסגערייבט אונד אויסגעפלינדערט.

זעכסטענס: וואורדע דיא טיסא-עסלארער סינאגאגע צערשטאָרט אונד געשענדעט. דאס „ארון הקדש" וואורדע צערטרוממערט, דאס אין גאָלד געשטיקטע „פרכת" וואורדע געשטאָהלען, דיא „ספרי תורה" וואורדען אויף דיא ערדע געוואָרפען, צערשטרייט אונד מיט קאָטה בעשמוטצט!

וויא געזאגט, דיעזע זעכס, זעהר שווערען קלאגע-פונקטע וואורדען אין דער אָבען אנגעפיהרטען צייטונג נאָך אם 12-טען אויגוסט פעראָפפענטליכט. וויר קאָננטען דיעזע גאר צו שווערען קלאגען ניכט פיר ריכטיג האלטען, וויר גלויבטען ניכט, דאס דערארטיגע דינגע אין דעם פרייען ליבעראלען אונגארן פאָרקאָממען קאָננען; וויר היעלטען דיעזע נאכריכטען, וויא זאָ פיעלע אנדערע אויף דיא טיסא-עסלארער אנגעלעגענהייט בעציגליכען, פיר ערדיכטעט, אום דאמיט נאָך מעהר אויפזעהען צו מאַכען. וויר האבען דעסהאלב ביזהער דיעזע קלאגע-פונקטע אין אונזערעם בלאטטע גאר ניכט ערוועהנט, אינדעם וויר דאכטען, דאס ווענן עטוואס יא דאראן וועהרע, זאָ ווירדען עס אונזערע לעזער אין

* (אַיין עכט-יידישעם טעס-טאמענט.) אוים קרעמזיער (מעהרען) ווירד געשריעבען: פֿאַר קורצעם שטארב אין אָלמיטץ דער יידישע געשעפֿטסמאנן, הערר פֿייט מאנדל, דער וואָהל פֿאָן היער געבאָרען וואר, ניע אבער היער וואָהנטע. וועהרענד זיינעם גאנצען לעבענס זוכטע ער אונזערע קליינע געמיינדע נאך מאָגליכ-קייט צו אונטערשטיטצען. אין זיינעם טעסטאמענטע נון פֿערמאכטע ער זיין גאנצעס פֿערמאָגען, אים בעטראגע פֿאָן 35,000 גולדען, אונזערער געמיינדע. אים טעסטאמענטע ווירד אויך גענוי בעשטיממט, דאס דיעזע סוממע פֿערווענדעט ווערדע: 1) צור אונטערשטיטצונג פֿאָן קראנקען; 2) צור ערבויאונג איינעם יידישען שפּיטאלס; 3) פֿיר יתומים; 4) פֿיר דיא אויסשטאטטונג ארמער מעדכען. דער פֿער-שטאָרבענע וואר איין געזיננונגס-טיכטיגער יודע!

* (פֿערלאָזונג דער פֿאַנדבריעפֿע דער עסטערייכישען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט.) בייא דער אם 16-טען אויגוסט פֿאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע פֿיעל דער הויפּטטרעפֿפֿער מיט 50000 גולדען אויף ס' 2235 נו' 52 — אונד דער 2-טע טרעפֿפֿער מיט 2000 גולד' אויף ס' 2070 נו' 12. פֿערנער געוואננען יע 1000 גולדען ס' 548 נו' 64 אונד ס' 2592 נו' 6.— דאנן װאורדען פֿאָלגענדע 5 סעריען געצאָגען, אונד צוואר 954 1040 1052 2497 אונד 2856. יעדע דיעזער סעריען ענטהאַלט הונדערט נוממערן, וועלכע מיט דעם געווינסטבעטראגע פֿאָן יע 100 גולדען אם 1-טען דעצעמבער ל' י' איינגעלאָזט ווערדען.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 16. אויגוסט 1882.

ברינן 41 48 4 46 57

געשעפֿטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

נעטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר נעמטערן פֿיעל צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. 14000 מעטערצ' װאורדען פערקויפֿט.

ווייצען, טהייס- (נייער) 100 מטרצ' 82. כ' 10,92½ גולד. 100 מטרצ' 81'5 כ' 10,70 גול. 100 מטרצ' 81.2 קילאָ, 10'65 גולד. 100 מטצ' 81.7 קילאָ, 10'75½ גולד. 200 מעטצ' 80' קילאָ 10.60 גול. פעסטער-באָדע 1200 מעטצ' 81.3 קילאָ 10'70 גולד. 100 מעטערצ' 82, קילאָ 10.30 גולד. — 100 מעטער-צענטנער 79,5 קלאָגראמם 10·35 גול. 100 מטרצ' 79,3 קילאָ' 10'45 גולד. 100 מעטרצ' 78' קילאָ 10.40 גול. וויסענבורגער 600 מטרצ, 80.5 קילאָ' 10,12½ גול. 400 מטרצ, 79'9 כ' 9.75 גול. 600 מעטרצ' 80'6 קילאָ 10,30 גולדען. — (אללעס פער 100 קילאָ.)

פעסטער שלאכטפֿיה-מארקט. בייא דער אם 17-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע װאורדען 2155 שטיק גראָס- אונד 3941 קליין-פֿיעה צו מארקטע געבראכט. היעפֿאָן װאורדען פערקויפֿט: 28 שטיס שטיערע, פער שטיק פֿאָן 73–137 גולדען — 1071 אָכסען דאס פאאר פֿאָן 195–348 גולד. 1002 קיהע, דאס פאאר פֿאָן 115–260 גולד. 127 מעלק-קיהע דאס שטיק פֿאָן 86–172 גול. 181 שטיק ביפֿפֿעל, דאס פאאר צו 135–247 גול., 864 שטיק קעלבער, דאס שטיק פֿאָן 12–38' גולד. 3577 שטיק שאַפֿפֿע דאס פאאר —.9–18 גולד. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסען-פֿלייש —.53–56 גולד. קוה-פֿלייש 48 — 52. גולד., קאלב-פֿלייש 52–74 גול' ביפֿפֿעל-פֿלייש 45–.49 גולד.—

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאַקטער: מאיר בר"י רייז.

אנצייגע.

דיא פריפֿונגען אים בית המדרש דעם פֿער-איינעם "לא אלמן ישראל" צו יאנאָשהאזא ווערדען כי אליל א"ה (דען 4-טען סעפטעמבער) שטאטט-האבען, צו וועלכען דיא געעהרטען מיטגליעדער דעם פֿעראיינעם היעמיט געלאַדען ווערדען.

1—2 מארקוס שלעזינגער, פראזעס.

קאָנקורז.

עס ווירד געזוכט איין טיכטיגער ערציעהר פֿיר מעהרערע קינדער, דער דיא דאָהערען שילען אב-סאָלווירטע, דער דייטשען, בעזאָנדערס אונגארישען שפראכע פֿאָללקאָממען מעכטיג איזט. — יאהרעס-געהאלט 240 גולדען זאממט גאנצער פֿערפֿפֿלעגונג. רעפֿלעקטירענדער, וועלכער זיך בעפֿעהיגט פֿיהלט, פֿינדעט זאָפֿאָרטיגע איינאהמע. בייא וו. לעד-ניצקי אין נייא אנטאָנסטהאל בייא רימאסאָמבאטה, באהן שטאציאָן רימא-באניא.

שטעללען-געזוך.

איין פֿערהייראטעטער דיפּלאָמ. לעהרער 35 יאהרע אלט, דער אונגארישען, דייטשען אונד העברע-אישען שפראכע פֿאָללקאָממען מעכטיג, צוגלייך שוחט ובודק מומחה, טיכטיגער קורא, פֿאָרבעטער, מוהל אונד פסקנר, זאממטליכע קבלות פֿאָן אנערקאנטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינען, זוכט אין דיעזער קוואַ-ליפֿיקאציאָן דעמנעכסט ענטשפּרעכענדע שטעללע. דיעסבעציגליכע צושריפֿטען בעליעבע מאן געפֿעל-ליגסט צו ריכטען אן יאָזעף לאָב, דיפּלאָמירטער לעהרער אונד ש"ץ ומ"ץ אין באָגלאר (שאָמאָדי)

עוויגער קאלענדער
פֿיר צייט-רעכנונג.

דעם פ. ט. פּובליקום, אינסבעזאָנדערע קא-לענדער-פֿריינדען, בייא דענען דעראַרטיגע מיניא-טור-אויסגאבע פֿאָן האָהעם אינטערעססע זיין זאָלל-טע, בעעהרע איך מיך היעמיט, דיעזען עוויגען קא-לענדער, ענטהאלטענד אללע דאטען, פֿאָם 17-טען יאהרהונדערט אנגעפֿאנגען, נעבסט דיא אללער יאהרהונדערטע דער צוקונפֿט דאַרצוביעטען. דער פרייז איינעם עקסעמפּלארס בעטראָגט בלאָס 10 קרייצער. מיט פּאָסטפֿערזענדונג 15 קרייצער. ווידער-פֿערקייפֿער ערהאלטען ענטשפּרעכענדען ראַ-באטט. האָכאכטונגספֿאָלל

לאזאר ראפאפּאָרט. באד-בארטפֿעלד.

בעאכטענסווערטהע-אנצייגע.

איך ערלויבע מיר היעמיט דיא האָפֿליכע אנצייגע צו מאכען, דאס איך זייט צוואָלף יאהרען מיט איינעם בעסט-רענאָממירטען

ספרים-געשעפֿט

אם היעזיגען פלאטצע שטעהע אונד דאס בייא מיר איין וואָהל-אסאָרטירטעס לאגער אללער גאטטונגען ספרים, חדשים וישנים. פֿערנער מחזורים אין 1, 2, 3, 4, 5 אונד 9 טהיילען, מיט יידישער וויא אויך מיט דייטשער איבערזעטצונג אין פֿיינען איינבאָנדערן צו דען בילליגסטען פרייזען פֿאָרעטהיג זינד.

אין פֿאָלגע מיט דען ערסטען טליתים-פֿאבריקאנטען אוים יאראָסלאוו אונד קאָלאָמעא אבגעשלאָס-סענען פֿערטראגעס, בין איך אין דער לאגע, פֿאָם אָרדינערס-טען ביז צום פֿיינסטען טלית צו אָריגינאל-פֿאבריקספרייזען פֿערקויפֿען צו קאָננען. פֿיינסטע זיידען-טליתים זינד בייא מיר בילליגסט צו האבען. גאָלד- אונד זילבער-טלית-באָרטען פֿערקויפֿע איך אונטער גאראנציע. פֿיר תפילין אונד מזוזות גאראנטירע איך, דאס דיעזעלבען פֿאָן האָ-לעשיצער סופרים מוחזקים ונאמנים זינד. פֿיר ניכט כשר צאהלע איך 10 גולדען אלס שטראפֿע. גלייכצייטיג בין איך וואָהל אסאָרטירט מיט סטראָפקעווער ציצית, רציעות, מגילות אונד שופרות פֿאָן 2.50 ביז 3 גולדען. (אללעס בהכשר גמור).—געשעפֿטסביכער, מאטריקעלביכער, זאָוויא שרייב- אונד נאָטיצ-ביכער.—רייכסאָרטירטעס לא-גער אללער גאטטונגען שולביכער; לאגער אין פאפּיער-שרייב- אונד צייכען-רעקוויזיטען צו דען בילליגסטען פרייזען.— פֿיינסטע סדורים אין סאממט, זיידע אונד על-פֿענביין געבונדען, מיט יידישער אונד דייטשער איבערזעט-צונג בילליגסט צו האבען.

בעשטעללונגען ווערדען נעגען נאכנאהמע שנעללס-טענס אויסגעפֿיהרט.— אויפֿטרעגע איבער 5 גולדען ווערדען פֿראנקאָ צוגעזענדעט.

אום צאהלרייכען צושפּרוך ביטטעט אכטונגספֿאָלל

B. Stammberger,

Buchhandlug und Buchbinderei in Miskolcz.

דיא ספרים-האנדלונג
פֿאָן
מ. הירשלער עט זאָהן אין וויען
שטאדט אם בערגל נו' 1

עמפֿפֿיעהלט אללע גאטטונגען ספרים חדשים וישנים, טליתים וואָללענע אונד זיידענע נעבסט עטרות-באָרטען גאָלדענע זילבערנע, תפילין, ציצית, מזוזות, מגילות, כלי קודש, ספרי תורה מסופרים מומחים ונאמנים. פֿיינע שופרות פֿאָן 3 ביז 5 גולדען. — קונסט - גאָלד-שטיקערייען אויף פרכת, מענטל לס"ת, מכסה לשלחן, חופה, מפה, פֿאָן גאָלד, זילבער אונד זיידע, בילליגסט. אתרוגים, לולבים, והדסים, ען גראָס אונד ען דעטאיל, בילליגסט. (קאטאלאָגע גראטיס אונד פֿראנקאָ.)

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע / ווייצען	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראממ
נאָרד-אונגארישער	75	. .
"	76	. .
"	77	. .
"	78	9.40 – 9.50
"	79	9.55 – 9.60
"	80	9.65 – 9.70
"	81	9.75 – 9.80
פעסטער-באָדען (נייא)	75	. .
"	76	. .
"	77	. .
"	78	9.85 – 9.95
"	79	9.95 – 10.10
"	80	10.15 – 10.20
"	81	10.25 – 10.35
טהייס	75	. .
"	76	. .
"	77	. .
"	78	9.90 – 10.00
"	79	10.— – 10.15
"	80	10.20 – 10.25
"	81	10.30 – 10.40
וויעסענבורגער	76	. .
"	77	. .
"	78	9.85 – 9.95
"	79	9.95 – 10.10
"	80	10.15 – 10.20
"	81	10.25 – 10.35

פֿריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראממ
קאָרן	70 —	7.10 – 7.40
גערסטע מאלץ	62	6.50 – 6.65
גערסטע פֿוטטער	62	—.— —.—
האפֿער	40	6.50 – 6.65
קוקורוץ באנאטער	75	8.85 – 8.80
אנדערער	73	8.80 – 8.70
הירזע	—	—.— —.—

טערמין (פער 100 קילאָגראממ)		
ווייצען	פער הערבסט	9.54
"	"	—.—
"	"	—.—
קוקורוץ	"	—.—
גערסטע	"	—.—
האפֿער	פער הערבסט	6.18
"	"	—.—
ראפס	"	—.—

באללען-מעהל (דער באללען צו 100 קילאָגראממ מיט זאק)	פל.	קר.
נוממער 0	21	60
" 1	21	—
" 2	20	50
" 3	20	—
" 4	19	60
" 5	18	80
" 6	17	60
" 7	15	60
" 8	14	60
" 8½	12	70
שפּיריטוס: פלאטע מעטהאָדע פרעסהעפֿע	33	25
" נייע קאמפאַגנע	30	60

קורז-טאבעללע פֿאָם 17 אויגוסט

געלד-קורז

	פל.	קר.
ווילבער-אַשיא	100	—
דוקאטען	5	66
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9	52
נאפּאָלעאָנדאָר	9	52
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	35
20 מארקשטיקע	11	68
פאפּיער-רובעל	1	18

לאָזע.

	פל.	קר.
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָז	120	—
1860-ער " גאנצע	130	—
דעטטאָ " האלבע	135	—
1864-ער לאָז צו 100 גולדען	173	—
דעטטאָ " 50 "	172	—
קאססא רענטענשיינע	34	—
פֿירען-לאָז	24	—
קרעדיט-לאָז	179	—
קלאריילאָז צו 40 גולדען	41	—
דאנוי-דאמפֿשיפֿפֿס-פֿאהרט-לאָז	109	—
אינסבורוקער לאָז	24	—
קעגלעוויטש לאָז צו 10 גולדען	19	—
קראקויער לאָז " 20	19	75
אָפֿנער לאָז " 40	40	—
פאלפֿפֿי לאָז " 40	38	—
רודולפֿס-לאָז " 10	20	—
סאלם-לאָז " 40	53	—
זאלצבורגער לאָז " 20	24	—
סט.-גענאָיס לאָז " 40	46	—

לאָזע.

	פל.	קר.
סטאניסלויס לאָז צו 20 גולד'	24	—
טריעסטער לאָז " 100	127	—
דעטטאָ " 50	63	—
וואלדשטיין-לאָז " 20	28	50
ווינדישגרעץ-לאָז " 20	39	—
אונגאריש-פרעמיען-לאָז צו 100 גולד'	120	50
טהייס-רעגאל-לאָז	110	50
וויענער-לאָז	125	75

ווערטה-פּאַפּיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	120	—
דעטטאָ צו 4 פּראָצענט	88	50
אונגארישע פּאַפּיער-רענטע	87	25
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	98	60
טעמעשוואַרער באנאטער	95	—
זיעבענבירגישע	99	25
גאליציש	102	—
בוקאָווינא	100	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	135	—
ווייןצעהענט-אבלעזונגס-אָבליגאַציאָנען	97	50
פֿאַנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדען-קרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	101	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פּראָצענט	102	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	98	50
דער אַקטיבאנק	91	20
דער נאַציאָנאַלבאנק	165	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1882. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

* (יודענפֿיינדליכעס אים ניטראער קאָמיטאטע.) דער „נייען פֿרייען פרעססע" ווירד אויס ניטרא געשריעבען: „אין אונזערעם קאָמיטאטע ניממט דער יודענהאס פֿאָן טאג צו טאג אין רעכט בעדראָהליכער וויזע צו. אם 12-טען דיעזעס נאכטס ווארדען אין סעניטץ דעם יידישען ווירטהסהייזער גרינשטיין אללע פֿענסטער איינגעשלאגען. אלס דערזעלבע אין פֿאָלגע דעססען אין דען האָף הינויסאיילטע, ווארדע געגען איהן איין שוס אבגעפֿייערט. טראָטצדעם פֿאנד זיך דיא בעהאָרדע ערסט פֿינף טאגע שפעטער פעראנלאסט, היריבער איין פראָטאָקאָלל איפֿצונעהמען. אונד אויך דאס ווערע ניכט געשעהען, ווענן ניכט אינצווישען איין נאָך אַרגערער פֿאלל אין אונזערעם קאָמיטאטע זיך אבגעשפיעלט העטטע. אם 16-טען דיעזעס וואר נעמליך אין סאָבאָטיסט מארקט. דיא יידישען איינוואָהנער פֿירכטעטען, דאס דיא אין דעם מארקטע זיך צוזאממען-ראָטטענדען בויערן אויס דען אומליעגענדען דאָרפֿערן איבער דיא יודען הערפֿאללען קאָננטען; זיא ערזוכטען דאהער דען שטוהלריכטער, דאס ער זעכס פאנדורען נאך סאָבאָטיסט ענטזענדען מאָגע, דיא וועהרענד דעם מארקטעס פֿיר דיא איפֿרעכטהאלטונג דער רוהע אונד אָרדנונג זאָרגען זאָללען. דיא פאנדורען קאמען — אונד צעכטען דען גאנצען טאג הינדורך אין דען ווירטהסהייזערן אויף קאָסטען דער יודען! דעם אבענדס לעגטען זיך דיא פאנדורען אייסערהאלב דעם מארקטעס ניעדער אונד שליעפֿען רעכט גוט. אים 11 איהר נאכטס ווארדען פלאָטצליך דיא פֿענסטער אן אללען הייזערן, אין דענען יודען וואָהנען, איינגעשלאגען. יענע יודען, וועלכע זיך אים איהרען וואָהנונגען הינויסוואגטען, ווארדען אנגעגריפֿפֿען אונד געשלאגען. איין יודע, נאמענס שראָטער, ווארדע זאָגאר דורך איינען פיסטאָלען-שוס פֿערוואונדעט. ערסט אים 4 איהר מאָרגענס ערשיענען דיא בעטרונקענען זעכס פאנדורען, מיט דעם אָרטס-נאָטער אן דער שפיטצע, אים פֿערנערען אייסשרייטונגען איינהאלט צו טהון. דיא בעהאָרדען טהון ניכטס, אים דיא דורך אנטי-סעמיטען איפֿגעהעטצטען בויערן צו בעשוויכטיגען. יא, עס איזט טרויריג-קאָמיש דיעזעס פֿערהאלטען דער בעהאָרדען! אין בויער האט נעמליך פֿאָר קורצעם איינען יודען דורך איינען שטיינוואורף שווער פֿערלעטצט. דער בויער בעפֿינדעט זיך טראָטצדעם אויף פֿרייעם פֿוס, דענן דיא בעהאָרדע זאגט: „וויר וואָללען דען מענשען ניכט איינשפערען ביז נאך דער ערנטע, דאמיט ער אין זיינער פֿעלד-ארבייט ניכט געשטאָרט ווערדע!" — ביא איינעם זאָלכען פֿערהאלטען דער בעהאָרדען זינד דיא יודען אים ניטראער קאָמיטאטע לײדער פֿאָר ניכטס זיכער!

* (יידישע אויסוואנדערער.) אויס גאלאטץ (רומעניען) ווירד דער „נייען פֿרייען פרעססע" פֿאָם 18-טען דיעזעס טעלעגראפֿירט: „הייטע פֿריה זינד פֿאָן היער 228 יידישע אויסוואנדערער מיט איינעם דאמפפֿשיפֿפֿע אבגערייזט. זיא ווארען מיט אללעם נאָטהיגען פֿערזעהען, אום אין איהרעם נייען בעשטיממונגס-אָרטע דען אקערבויא בעטרייבען צו קאָננען". — זאָ וויט דיא קורצע מעלדונג. מערקווירדיג היעביא איזט, דאס ניכט איינמאל געזאגט ווירד, וואָהין דיעזע לייטע אויסוואנדערן; אָב נעמליך נאך אמעריקא אָדער נאך דעם „היילינגען לאנדע". אינדעס איזט עס בעקאננט, דאס דיא רומענישען יודען זייט בעגינן דער פֿערפֿאָלגונג עבען דאס „היילינע לאנד" אלס איהר אויסוואנדערונגס-ציעל בעטראכטעטען. איבערדיעס האט עס דען אנשיין, דאס דיא אויסוואנדערער לייטער בעמיטטעלטע לייטע זינד, דיא אללענפֿאללס אויך אים היילינגען לאנדע זיך ניעדערלאססען קאָננען, אָהנע אויף פֿרעמדע אונטערשטיטצונג אנגעוויעזען צו זיין.

* (צו גונסטען דער רוסישען יודען.) אויס בערלין ווירד בעריכטעט: זייט אונגעפֿעהר דריא מאָנאטען בעשטעהט היער איין זאָגענאנטעס פֿערפֿאָלגונגס-קאָמיטע, וועלכע עס זיך צור אויפֿגאבע געמאכט, דיא היער דורכרייזענדען ארמען רוסישען יודען מיט קאָסט אונד וואָהנונג צו פֿערזאָרגען. זייט זיינעם בעשטעהען האטטע דיעזעס קאָמיטע געגען 5000 רוסישע פֿליכטלינגע אויף דיעזע וויזע אונטערשטיטצט. דיא מייסטען דיעזער אונגליקליכען ערהיעלטען ניכט בלאָס קאָסט אונד וואָהנונג, זאָנדערן אויך קליידער אונד וועשע. אן דער שפיטצע דיעזעס קאָמיטעס שטעהען אָרטהאָדאָקסע יודען, דיא אללע מיטגליעדער דער הילדעסהיימערישען געמיינדע זינד. דיא געלדער צור בעשטרייטונג דער בעדייטענדען קאָסטען ווערדען דורך דען, איינגענס צו דיעזעם צוועקע אינס לעבען גערופֿענען „פֿרויען-פֿעראיין" איפֿגעבראכט. אָבגלייך דיא אויסוואנדערונג אויס רוסלאנד בערייטס איפֿגעהאָרט, האט דיעזעס קאָמיטע דעננאָך דיא הענדע פֿאָלל צו טהון.

* (דאס פֿאָלקס-פֿעסט.) וועלכעס געסטערן היער פֿעראנשטאלטעט ווארדע, איזט נון גליקליך אָהנע בעדייטענדערע רוהע-שטאָרונג אבגעלויפֿען. עס וואָרען אונגעפֿעהר פֿיעלע אויס דער פראָווינץ אנוועזענד; דאס גראָסע שטאדטוועלדכען וואר פֿאָן איינער אנצאהל פֿאָן מענשען דיכט בעזעטצט. דאס שטאדטוועלדכען האט פֿיעללייכט ניעמאלס זאָ פֿיעלע מענשען געזעהען, אלס עבען געסטערן. נאמענטליך מאכטע אבענדס דיא עלעקטרישע בעלייכטונג אויף דיא לייטע אויס דער פראָווינץ, דיא איינע זאָלכע ניע געזעהען, איינען מעכטיגען איינדרוק. דיא נאכט וואר פֿאָרמליך אין איינען זאָננען-העללען טאג אומגעוואנדעלט. עס ווארדען דא אויך גראָסארטיגע פֿייערווערקע פֿעראנשטאלטעט; לײדער ווארדען אבער מעהרערע מענשען אין פֿאָלגע איינער עקספלאָזיאָן דיעזעס פֿייערווערקעס פֿערוואונדעט.

* (איינע „טרעננונג" אונטער דען אנטי-סעמיטען.) אויס בערלין ווירד פֿאָם 18-טען דיעזעס טעלעגראפֿירט: עס איזט איין גיטעס צייכען פֿיר דיא יודען, דאס אונטער דען אנטי-סעמיטען זעלבסט, נאמענטליך אינטער דערען הויפטפֿיהרערן שטאָקער אונד הענריצי, איין שטרייט אויסגעבראָכען, דער צור פֿאָלליגען „טרעננונג" פֿיהרטע. שטאָקער ווארנט נון אָפֿפֿענטליך אין דען צייטונגען, דאסס דאס פֿאָלק זיך פֿאָן הענריצי ניכט פֿערלייטען לאססען מאָגע, דא דיעזער הענריצי ניכט בלאָס געגען דיא יודען, זאָנדערן אויך געגען אללע בעמיטטעלטע לייטע העטצט, אונד היעדורך דאס פֿאָלק אינס אונגליק שטירצען וויללע. שטאָקער זאגט פֿערנער: „איך ווינשע ניכט, דאסס דאס פֿאָלק געוואלטזאם געגען דיא יודען פֿאָרגעהע; מיין שטרעבען געהט בלאָס דאהין, דאס דיא רעכטע דער יודען דורך דאס פּארלאמענט אויף געזעטצליכעם וועגע איינגעשרענקט ווערדע!" — אללענפֿאללס איזט עס גוט, דאס דיא ביידען הויפט-יודען-פֿרעססער נונמעהר איינאנדער בעקעמפֿפֿען. מאָגען זיא איינאנדער טאָדטשלאגען, דאמיט נור דען אונשולדיגען יודען קיין האאר געקרימט ווערדע!

* (דער מאָרד אן דער פֿאמיליע זאממער.) אונזערע לעזער ווערדען זיך וואָהל נאָך ערינערן, דאס אם אבענד דעם 4-טען פֿעבער 1881 דער יידישע גוטסבעזיטצער פֿאָן געלשע (זאלאער קאָמיטאט), העררד זאממער, נעבסט פֿריא אונד איינעם 11-יעהריגען זאָהנע ערמאָרדעט ווארדע. אים דיענסטבאָטען-צימער, אין וועלכעס צופֿעלליג אויך איינע זאממערישע מאָגד זיך בעפֿאנד, האָרטע מאן אללעס, וואס זיך אים שלאפֿצימער דעם העררן זאממער צוטרוג. דיא איינגעדרונגענען רייבער פֿערלאנגטען נעמליך דיא 20,000 גילדען, וועלכע זאממער אלס מיטגיפֿט זיינער טאָכטער בעשטיממט האטטע. זאממער וואר בערייט, אללעס הערצוגעבען, אום נור זיין לעבען צו רעטטען. דאָך דיא רייבער מערקטען, דאס זיא פֿאָן זאממער אונד זיינען אנגעהאָריגען ערקאננט ווארדען. זיא פֿירכטעטען מיט רעכט, דאס מאן זיא ביים שטאאטסגעריכטע אנצייגען ווערדע, וועסהאלב זיא דען טרויריגען ענטשלוס פֿאסטען, אללע אנגעהאָריגען זאממערס, דיא זיך אין דיעזעם צימער בעפֿאנדען, צו טאָדטען. דער אנפֿיהרער דער רייבער וואר דער יידישע פֿליישהויער הערצפֿעלדער. דער פֿריהער

אלס דיא וויטהענדע מעננע צו איהרער איבערראשונג דען ריענצי אויף דעם באלקאָן ערבליקטע, טראט פֿיר איינע אויגענבליקע איינע שטילע איין; אָבען אויף דעם באלקאָן שטאנד ריענצי; דיא נאָך ראָטהען שטראַהלען דער מאָרגען-זאָננע בעלייכטעטע זיין געזיכט, אונד זיינע גלענצענדע שטאהל-ריסטונג פֿינקעלטע אין בלענדענדעם שיינע. פֿיר איינע אויגענבליקע ווארדע דיא מעננע פֿאָן שאם אונד עהרפֿורכט ערגריפֿפֿען. ריענצי ערהאָב דיא פֿאהנע ראָמס אונד ריעף: „בירדער אונד מיטבירגער! האָרט מיך אן!..."

יעטצט ענטשטאנד איין פֿירכטערליכער לערם. ריענצי'ס פֿיינדע קאָננטען נור צו גוט דיא מאכט זיינער בערעדזאמקייט אונד וואוסטען, דאס ווענן מאן איהן רעדען ליעסע, ער דאס פֿאָלק פֿיר זיך וויעדער געווינגען ווירדע. זיא שריען דאהער: „האָרעט זיינע פֿאלשע צונגע ניכט!"

„יא! (ריעף איינער) האָנגט אויף דען ליפפען אונד ניסט אים הערצען!"

ריענצי ערקאננטע אין דיעזעם שפרעכער דען שטיער טשעקא, נעבען וועלכעם אנגעלא ווילאני שטאנד. איין אללגעמיינעס פֿאָלקס-געשרייא ערהאָב זיך היערויף: „ניעדער מיט דעם טיראננען! ניעדער מיט איהם, דער דאס פֿאָלק בעשטייערט!"

דיעזעם ריפֿע פֿאָלגטע איין פֿירכטעליכער שטיינ-רעגען געגען ריענצי; דאס שיעספולווער וואר דאמאלס נאָך ניכט ערפֿונדען, אונד וועהע עס שאָן דא, זאָ וועהרע ריענצי פֿאָן איינען פֿלינטען-שיססען נעטראָפֿפֿען וואָרדען. דורך זיינען פאנצער וואר ריענצי פֿאָר דען שטיינ-וויירפֿען געשיטצט, ריענצי שטאנד נאָך אימטער מיט גרעסטער רוהע; ניכטס צייגטע ביא איהם אויף איינע פֿורכט. דאס בעוואוסטזיין דער וואונדערבארען ווירקונג זיינער בערעדזאמקייט פֿלאָסטע איהם נאָך האָפֿפֿנונג איין; ער ערוואַרטעטע דען אויגענבליק, אין וועלכעם עס איהם געלינגען קאָננטע, איין פּאאר וואָרטע אן דאס פֿאָלק צו ריכטען. — אין דער וועלטגעשיכטע הייסט עס אויך: „העטטע ריענצי דא נור שפרעכען קאָננען, ער ווירדע דיא אללע אומגעוואנדעלט האבען, אונד דיא מעננע ווערע יעטצט פֿאָר איהם, וויא פֿאָר איינער גאָטטהייט ניעדערגעקניעט." —

יעטצט ריקטען נון דיא פאלראסען דער באראָנע מיט איהרען רעגעלרעכטען קריעגס-וואפֿפֿען העראן — אונד דיעזע שלײדערטען שאָן איהרע פפֿיילע אונד וואורפֿשפיעסע געגען ריענצי. פֿאָר אלל דיעזען געשאָססען שיטצטע דען ריענצי נאָך אימטער זיין פאנצער.

יעטצט ריעף אנגעלא ווילאני: „פֿלאַמען פֿיר דיא פֿייערבריגרע! דער פאלאסט מוס זאָפֿאָרט אין בראנד געשטעקט ווערדען!"

נאך וועניגען אויגענבליקען ווארדע דער פאלאסט אין בראנד געשטעקט, אונד איין שווארצער ראויך פֿערדונקעלטע דיא אומגעבונג דעם פאלאסטעס.

ריענצי וואר ניכט מעהר זיכטבאר. איין פֿייל האטטע זיינע האנד דורכבאָהרט, זיינע רעכטע האנד, מיט וועלכער ער ראָמס פֿאהנע געהאלטען, דיעזעלבע רעכטע האנד, וועלכע דיא פֿרייע קאָנסטיטוציאָן פֿיר דיא ראָמישע רעפּובליק אונטערשריעבען! ער וואר פֿאָר דעם שטורם אין דען זאאל צוריקגעוויכען, דא האָרטע ער אויס דעם נעבענ-געמאך איינע שטיממע רופֿען: „זאָ רעטטעט דאָך מיך! מיך בעטשטאָנגע, מאָנרעאלס ברודער, דען ריענצי טראָטץ זיינעם פֿערשפרעכענס, מיך פֿרייא צו לאססען, נאָך אימטער אים קערקער איינגעשפערט האלט!"

ריענצי ענטזעטצטע זיך אונד טהרענען, ניכט אויס ווייבער- אונד ווייבליכער קוועללע ענטשפרינגענד, ניין, טהרענען דער עדעלסטען ארט; טהרענען, וויא זיא איינעם קריעגער פאססען, ווענן זיינע איינגענען סאָלדאטען איהן פֿערלאססען, דרענגטען זיך אויס זיינען אויגען.

„גענוג! גענוג! (ריעף ריענצי אין זיינער פֿערצווייפֿלונג) איך האבע פֿיר דיעזעס ענטארטעטע אונד פֿערדערבטע געשלעכט גענוג געוואגט. מאָגע דיעזעס געמיינע אונטערגעהען; איך פֿיהלע וועניגסטענס, דאס איך עדלער בין אלס דיעזעס; עס פֿערדיענט איין זאָלכעס אָפּפֿער ניכט!"

זיין טאָד ערשיען איהם נאך דיעזער אנזיכט ניכט מעהר זאָ עדעל אלס פֿאָרהין, אונד ער בעשלאָס, זיינען אונדאנקבארען פֿיינדען צום טראָטצע, נאָך איינען פֿערזוך צור רעטטונג זיינעס לעבענס צו אונטערנעהמען. ער לעגטע זיינע גלענצענדע ריסטונג אב אונד בעגאב זיך אין דאס פֿיר דיא בעדיענונג בעשטיממטע צימטער; היער פֿאנד ער דיא קליידער זיינער דיענער; איין זאָלכעס קלייד צאָג ער אן, נאהם איין בינדעל פֿאָן טיש-צייג אויף דען קאָפּף, אלס וועהרע ער איין פּלינדערער, דער מיט דען גערויבטען זאכען פֿאָרטלויפֿען וואָללע.

דיא פֿלאַממען דעם אין בראנד געראטהענען פאלאסטעס לאָדערטען שנעלל אונד ווילד עמפּאָר; דאס אייסערע טהאָר וואר שאָן פֿערבראננט, אונד קראכענד שטירצטען יעטצט דיא טהאָר-פֿליגעל איין; דער איינגאנג וואר נון דעם ווילדען הויפֿען געאָפֿפֿענט — יעטצט וואר עס צייט. —

(שלוס פֿאָלגט.)

טיסאַ-עסלאר אונד אין נירעדיהאזא שאָן מיטגעטהיילט האבען. וויר וואָללטען אונזערע לעזער מיט זאָלכען ערדיכטונגען ניכט נאָך מעהר איינפּרעגען, דא זיא פֿאָן דער טרויריגען ווירקליכקייט שאָן גענוג איינגעפּרעגט זינד.

נון אבער פֿעראָפֿפֿענטליכטען געסטערן זעממטליכע היעזיגע מאָרגענבלעטטער דיא איינגאבען דער אין נירעדיהאזא וועגען דער טיסאַ-עסלארער אנגעלעגענהייט פֿערהאַפֿטעטען יודען אן דען נירעדיהאזער געריכטסהאָף. דיעזע איינגאבען זינד פֿאָן דען אדוואָקאטען אָטוואָש, האָראנסקי אונד פֿונטאק, אלס פֿערטהיידיגער דער פֿערהאַפֿטעטען יודען, אבגעפֿאסט — אונד זיעהע! אין דיעזען איינגאבען זינד אללע יענע זעכס קלאגע-פּונקטע ענטהאלטען!

אין דיעזען איהרען איינגאבען קלאגען דיא אין נירעדיהאזא וועגען דער טיסאַ-עסלארער אנגעלעגענהייט פֿערהאַפֿטעטען יודען, דאס דורך דאס ראָהע פֿאָרגעהען דער פאנדורען געגען דיא יודען וועהרענד דער פֿאָראונטערזוכונג אלל דיעיעניגען יודען אונד יודען-פֿריינדע, וועלכע צו גונסטען דער פֿערהאַפֿטעטען צייגנשאַפֿט אבלעגען וואָללטען, איינגעשיכטערט אונד אבגעשרעקט ווארדען, אונד דאס מאן דורך אנווענדונג דער פֿאָלטער דעם פֿערהאַפֿטעטען אנשיל פֿאָגעל זאָלכע געשטענדניססע ערפּרעסטע, וועלכע דעם ווירקליכען טהאטבעשטאנדע גאנץ ווידערשפּרעכען אונד דיא גאנצע אנגעלעגענהייט נור נאָך מעהר פֿערווירען אונד אין דיא לענגע ציעהען מיססען! — פֿערנער ווירד דא געקלאגט, דאס מאן צום אונטערזוכונגס-ריכטער בלאָס איינען וויצע-נאָטער פֿערווענדעט, וואס שטרענג אונגעזעטצליך איזט. דיא אנגעקלאגטען פֿערלאנגען אינדעם ניכט דיא אבזעטצונג דער ביזהעריגען אונד דיא ערנעננונג פֿאָן נייען ריכטערן, דאמיט מאן ניכט זאגע, דאס זיא דיא אנגעלעגענהייט ווידער פֿערשלעפּפּען וואָללען.

נאך דיעזען איינגאבען וואונדערן וויר אונס ניכט מעהר דאריבער, דאס דיא יודען אים טיסאַ-עסלאר אונד אומגעבונג זאָ שווייגזאם זינד אונד איבער דיא דאָרטיגען צושטענדע קיין וואָרט פֿערלויטען לאססען. זיא זינד עבען דורך דאס ראָהע פֿאָרגעהען דער דאָרטיגען יודען-פֿיינדע איינגעשיכטערט, אבגעשרעקט אונד געטרויען זיך ניכט איינמאל, צו קלאגען.

דאָך פֿערשטעהען וויר ניכט, ווארום דיא הערען אדוואָקאטען אָטוואָש, האָראנסקי אונד פֿונטאק, וועלכע אים נאמען דער פֿאָן איהנען פֿערטהיידיגטען פֿערהאַפֿטעטען יודען יענע איינגאבען אן דען נירעדיהאזער געריכטס-האָף איינרייכטען, זיך ערסט אויף דאס היער ערשיינענדע „נ״ע פֿאָלימישע פֿאָלקס-בלאטט" בערופֿען אונד זיך זעלבער ניכט צופֿאָר דיא איבערצייגונג פֿערשאַפֿפֿען: אָב יענע זעכס אנקלאגע-פּונקטע ריכטיג זינד! ליעגט דאָך טיסאַ-עסלאר אין דער נעהע פֿאָן נירעדיהאזא, אונד וויא לייכט ווערע עס דיעזען הערען אדוואָקאטען געוועזען, זיך זעלבער נאָך טיסאַ-עסלאר צו בעגעבען, אום זיך צו איבערצייגען, אָב דא אויך דיא סינאגאָגע אונד דיא „ספרי תורה" ווירקליך געשענדעט, דיא הייזער אונד דיא מאָבעל דער פֿערהאַפֿטעטען יודען טהאטזעכליך צערשטאָרט וואורדען! נאמענטליך ווערע עס פֿאָן אויסעראָרדענטליכער וויכטיגקייט צו וויססען, אָב מאן ביי דער אונטערזוכונג אין דיעזער טיסאַ-עסלארער אנגעלעגענהייט ווירקליך געגען איינען יידישען אנגעקלאגטען דיא פֿאָלטער אנגעווענדעט. איינען אנגעקלאגטען יעטצט פֿאָלטערן, איזט איין פֿערברעכען פֿאָן זעהר שווערער פֿעראנטוואָרטונג, אונד דעריעניגע, דער עס טהוט, קאנן מיט קערקער ביז דריי יאהרען בעשטראַפֿט ווערדען!

דיעזע איינגאבען זינד ניכט נור אן דען נירעדיהאזער געריכטס-האָף, זאָנדערן אויך אן דאס יוסטיצמיניסטעריאום איינגערייכט וואָרדען. אין דיעזען איינגאבען בעקלאגען זיך פֿערנער דיא אין נירעדיהאזא פֿערהאַפֿטעטען יודען, דאס דיא אונטערזוכונג זאָ לאנגע דויערע, אונד דאס זיא שאָן זייט איינעם פֿיערטעל יאהרע איינגעשפּערט זינד. — ביזהער האט עס געהייססען, דאס דיא יודען דען ריכטער איבערפֿאללען וואָללטען, אום איהם דיא אויף דיא טיסאַ-עסלארער אנגעלעגענהייט בעציגליכען אקטענשטיקע אונד פּראָטאָקאָללע ווענצוריבען — אונד אין דיעזען איינגאבען ביטטען דיא פֿערהאַפֿטעטען, מאן מאָגע יא דיעזע שריפֿטשטיקע שטרענגסטענס אויפֿבעוואהרען, דענן אוס דיעזען אקטען ווירד מאן ערזעהען, אויף וועלכע וויזע דיא לאנגוויעריגע אונטערזוכונג געגען דיא אנגעקלאגטען געפֿיהרט ווארדע — אונד דיעזע אקטען ווערדען ביי דער שלוס-פֿערהאנדלונג דיא געשיכטע דער שייערען געריכטליכען פֿערפֿאָלגונג דער אנגעקלאגטען אן דאס טאגעליכט בריינגען. מאן ווירד דא זעהען, אָב עס דענן ווירקליך זאָ זעהר נאָטהווענדיג וואר, דיא אנגעקלאגטען יודען זאָ לאנגע אונטער דער איסרעדע דער „פֿאָראונטערזוכונג" אים קערקער ליידען צו לאססען. אונד אָב דאס אונטערזוכונגס-געריכט פֿאָן טאג צו טאג אין דיעזער אנגעלעגענהייט דאס געטהאן האט, וואס עס פֿליכטגעמעס העטטע טהון זאָללען!

פֿערנער קלאגען דיא אנגעקלאגטען יודען אין דיעזען איהרען איינגאבען: „אונזערע צוריקגעבליעבענען הייזער העטטען פֿאָם געריכטע בעוואכט ווערדען זאָללען, אונד נון זינד דיעזע גאר צערשטאָרט אונד אויסגעפּלינדערט וואָרדען! וועננ וויר נון פֿרייגעשפּראָכען ווערדען, זאָ פֿינדען וויר ניכט מעהר אונזער הייז, וואָ וויר אונזערען קאָפּף ניעדערלעגען קאָננטען; וויר פֿינדען אויך מעהר קיינען טעמפּעל, וואָ אונס וועניגסטענס דער טראָסט דער רעליגיאָן צו טהייל ווערדען קאָננטע, דענן דיא סינאגאָגע איזט צערשטאָרט אונד דיא הייליגען געגענשטענדע אונזערער רעליגיאָן זינד ענטווייהעט. — וויר ביטטען דאהער: דער לאָבליכע געריכטס-האָף מאָגע דא בעציגליך אונזערער קלאגע-פּונקטע איינע שטרענגע אונטערזוכונג איינלייטען, יענע, וועלכע געגען דאס געזעטץ געהאנדעלט, בעשטראַפֿען אונד אונס נאָך מאָגליכקייט ענטשעדיגען לאססען!"

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (האָנוועד-מיניסטער סענדע-טאָדט.) אם פֿרייטאג, 7 אוהר מאָרגענס, איזט איינעם דער בעליעבטעסטען מיטגליעדער דער אונגארישען רעגיערונג, נעמליך האָנוועד-מיניסטער סענדע, אויף זיינעם גוטע גאָראָסדיא (איגייט פֿאָן ליגאָש) אין פֿאָלגע איינער שווערען קראנקהייט געשטאָרבען. דער פֿערשטאָרבענע וואר אים יאהרע 1823 געבאָרען אונד ערדייכטע זאָמיט דאס אלטער פֿאָן בלאָס 59 יאהרען. אים יאהרע 1872 ווארדע ער צום האָנוועד-מיניסטער ערנאננט, אין וועלכער שטעללונג ער זיך ביז צו זיינעם טאָדע בעהויפּטעטע. הערר פֿאָן סענדע ווארדע זייטענס זיינער מאיעסטעט אונזערעס קאיזער-קאָניגס ווידערהאָלט דורך פֿערשיעדענע אָרדען אויסגעצייכנעט. דיא נאכריכט איבער זיינען ערפֿאָלגטען טאָד טראַף היער ערסט אין דער מיטטאגס-שטונדע איין, אלס אונזער פֿרייטאג-בלאטט בערייטס געדרוקט וואר. — ווער זיין נאכפֿאָלגער זיין ווירד? דאריבער זינד דיא מיינונגען פֿערשיעדען. איינינע בלעטטער בעצייכנען דען ביזהעריגען שטאאטס-סעקרעטער אים האָנוועד-מיניסטעריאום, נעמליך באראָן פֿעיערוואַרי, אלס קינפֿטיגען האָנוועד-מיניסטער, דא דיעזער יא שאָן פֿערמאָגע זיינער מעהר-יעהריגען טהעטיגקייט אין דיעזער שטעללונג דאס וועזען דער האָנוועד-שאַפֿט אם בעסטען פֿערשטעהט. „פּעשטי נאַפּלאָ" יעדאָך וויל וויססען, דאס גראַף געדעאָן ראדאי, דער געגענוועהרטיג רייכסטאגס-דעפּוטירטער דער שטאדט זענטא איזט, אלס נאכפֿאָלגער סענדע'ס בעשטיממט זייא. דיעזער מאנן דיענטע פֿריהער אלס שטאבס-אָפֿפֿיציער אין דער געמיינזאמען אַרמעע אונד וואר פֿליגעל-אדיוטאנט דעס קאָניגס. — (עס איזט בעשטיממט, דאס גראַף ראדאי האָנוועד-מיניסטער ווירד. איין קאָממוניקאציאָנס-מיניסטער ווירד פֿאָרלייפֿיג ניכט ערנאננט.)

פֿאָלליעטאָן.

הערר שער אונד פֿאָלק.

(76-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„זיעהע! (זאגטע אדריאן ווייטער) זאָלכעס געווינדעל ווילסט דוא דיך, מיך, דיין ווייב אונד דיינע שוועסטער אָפּפֿערן!" —

ריענצי שטאנד איינען אויגענבליק נאכדענקענד, דאנן פֿאססטע ער זיך אונד זאגטע: „גוט, אדריאן! איך וויל דיר פֿאָלגען; איך נעהמע מיט אייך! איך וויל נור איינינע וויכטיגע שריפֿטשטיקע צוזאממענזוכען אונד דאנן איך פֿאָלגען! שנעלל, אדריאן! רעטטע מיין ווייב אונד מיינע שוועסטער; איך קאָממע אייך גלייך נאָך!"

אדריאן ערגריפֿף דיא האנד ניגא'ס אונד איילטע דיא טרעפּפּע הינונטער, וועהרענד ער איירענע איהרעם ברודער איבערליעס, דא ער אויך דיעזע וויזע עהער האָפּפֿען קאָננטע, דאס ריענצי וועגען ערדעטטונג זיינער שוועסטער נאכאיילען ווערדע!

נינא האָרטע אויך, וויא איהר מאנן זאממט זיינער שוועסטער איהר נאכקאָממט; דיעס געניגטע איהר. ריענצי אבער פֿיהרטע זיינע שוועסטער בלאָס ביז צו דעם מאננע, דען אדריאן מיטבראכטע; דיעזעם איבערגאב ער נון זיינע שוועסטער איירענע, וועלכע ער וויא צום אבשיעד געקיססט, אונד דאנן איילטע ריענצי דיא טרעפּפּע ווידער הינויף. — ריענצי וואָללטע אין דען ערסטען שטאָק הינונטערגעהען, וואָ דער באלקאָן זיך בעפֿינדעט, אבער דיא טהירען וואַרען פֿערריעגעלט; ער נאהם אין דער שנעלליגקייט איינען לאנגען שאל, באנד איהן אן דען פֿענסטער-פֿליגעל אונד ליעס זיך דאמיט אויף דען באלקאָן דעם ערסטען שטאָקעס הינונטער. פֿאָן דיעזעם באלקאָן אויס וואָללטע ער זיך דעם פֿאָלקע צייגען אָהנע אן דאסועלבע איינע אנשפּראכע האלטען;

מיטטלערווייללע בעמערקטע אבער נינא אויף דעם וועגע, דאס זיא מיט אדריאן אללײן זייא, דאס ריענצי ניכט נאכקאָממע; זיא ריס זיך דאהער פֿאָן איהם לאָז אונד איילטע אין דען פּאלאסט צוריק. נינא פֿערשלאָס הינטער זיך דיא טהירע, דאמיט אדריאן איהר ניכט נאכפֿאָלגען קאָננע; אבער צו איהרעם שרעקען קאָננטע זיא דען ריענצי נירגענדס פֿינדען, זיא מערקטע ניכט, דאס זיך ריענצי אויף דען באלקאָן דעם ערסטען שטאָקעס הינונטערגעלאססען! זיא ליעף דורך דיא שטאאטס-צימטער, זיינען נאמען לויט רופֿענד — אללעס וואר אָדע אונד איינזאם. דיא טהירען, וועלכע נאָך דען אויסגענגען פֿיהרטען, וואַרען פֿאָן אויסען פֿערריעגעלט. אטהעמלאָז אונד פֿערצווייפֿעלט קעהרטע זיא נאָך דעם צימטער צוריק, זיא איילטע אן דאס פֿענסטער — זיא בעמערקטע, וויא ריענצי אויף דען באלקאָן זיך הינאבגעלאססען — איהר הערץ זאגטע איהר, וואס ער בעאבזיכטיגטע. — זיא זאה, דאס זיא נונמעהר געטרעננט פֿאָן איהם איזט. מיט דיעזעם געדאנקען זאה זיא ערשאָפּפֿט אונד ערמאטטעט אויף דען פֿוסבאָדען, אין נעדולדיגער ערוואַרטונג דער ערייגניססע, דיא דא קאָממען ווערדען. — אלל דאס זאה איין מאנן, דער אין דעם אנשטאָססענדען געמאכע איינגעשפּערט וואר, דורך דאס גיטטער.

אינצווישען ריקטע דאס וויטהענדע פֿאָלק אימטער נעהער, ניכט מעהר מיט דעם רופֿע: „עס לעבע דאס פֿאָלק!", זאָנדערן מיט דעם געשרייא איננער נעזייל: „טאָד דעם טיראננען ריענצי!"

דער באלקאָן, אויף דען ריענצי זיך הינאבגעלאססען האטטע, וואר דערזעלבע, פֿאָן וועלכעם אויס ער דאס פֿאָלק אנצורעדען פּפֿלעגטע. פֿאָן דיעזעם באלקאָן פֿיהרטע איינע טהירע אין איינען גראָססען זאאל, דער ביי פֿעסטליכען געלעגענהייטען בענוטצט ווארדע. ריענצי טראט נון פֿאָן דעם באלקאָן אין דען זאאל; דיא איבערבלייבזעל פֿאָן דער געסטריגען מאהלצייט, וועלכע צו עהרען דער געזאנדטען געגעבען ווארדע, וואר נאָך פֿאָרהאנדען. דיא ווייןפֿלאשען שטאנדען אומהער, אונד גאלדענע אונד זילבערנע בעכער ערגלענצטען אויף דען שאנק-טישען. ער גינג צום וואַפֿפֿענשראנק אונד וועהלטע פֿאָן דען פֿערשיעדענען ריסטונגען דיאיעניגע קריעגס-ריסטונג, דיא ער געטראגען, אלס ער פֿאָר אונגעפֿעהר אכט יאהרען ראָמס פֿיינדע בעזיעגטע. דאנן נאהם ער דיא גראָסע פֿאהנע ראָמס אין דיא האנד אונד בעגאב זיך ווידער אויף דען באלקאָן הינויס.

היער שטאנד אבער שאָן איין גראָססער פֿאָלקס-הויפֿען; יא דיא לייטע שטירמטען וויטהענד הערביי; דורך איהרע אנצאהל אין איהרען ווילדען ליידענשאַפֿטען נאָך מעהר אויפֿגערעגט, ווייבער אונד מענער, קינדער אונד באָהאַפֿטע אלטע, אין דער גאנצען פֿירכטבארקייט איהרער וואוטה. — „ריסעט איהן ניעדער! (ריעף דאס פֿאָלק) טאָד דעם טיראננען! טאָד איהם, דער דאס פֿאָלק מיט שטייערן בעדריקען וויל!" — דיא איבערשטייגען דיא מויערן דעם רעגיערונגס-פּאלאסטעס, אונד פּלאטצליך וואַר דער גאנצע גראָסע פּלאטץ פֿאָר דעם באלקאָן פֿאָן דער מענגע אנגעפֿיללט. איינע שטונדע פֿאָהער נאָך פֿעראָדעט — אונד יעטצט מיט איינעם שוואַרם מענשליכער וועזען אנגעפֿיללט, דיא נאָך בלוט דירסטעטען.